

Ivana Račáková: *Nesezdané soužití v Česku očima adolescentů a jejich rodičů*

Bakalářská práce – posudek oponentky

Cílem bakalářské práce Ivany Račákové bylo porovnání názorů na nesezdané soužití jako na preferovaný způsob partnerského života generace adolescentů a generace rodičovské v České republice v současné době. Značná preference tohoto typu soužití, které se v české populaci začalo významněji prosazovat až v 90. letech 20. století, se projevuje mimo jiné i značným podílem dětí rozených mimo manželské svazky. A od té doby je také v zájmu pozornosti badatelů, nejen demografů, ale zejména sociologů. Z tohoto hlediska si studentka vybrala aktuální téma.

Předložená bakalářská práce má 63 strany a je členěna do osmi kapitol. Obsahuje všechny požadované náležitosti, tj. abstrakty, seznamy tabulek a grafů, přehledy použité literatury a pramenů.

Studentka nejprve na základě dat demografické statistiky stručně nastínila základní tendence ve vývoji sňatečnosti v České republice od 60. let 20. století a ve skladbě narozených dětí podle legitimacy. Dále představila současné formy partnerských svazků a způsoby, kterými se je statistická služba České republiky snaží zachytit jak ve výběrových šetřeních, tak při sčítáních lidu. A vzhledem k tomu, že jsou tyto formy soužití trvalým předmětem zájmu sociologů, věnuje patřičnou pozornost i těmto šetřením, respektive jejich výsledkům, v neposlední řadě pak názorům na různé formy partnerských soužití, a to jak badatelů, tak veřejnosti, jak je lze získat ze specializovaných šetření.

Hlavní náplní bakalářské práce Ivany Račákové je zpracování vybraných dat z výběrového šetření provedeného v domácnostech v roce 2018 (České panelové šetření domácností, 4. vlna). Cílem práce bylo zjistit, nakolik sdílejí dospívající děti názory rodičovské generace na způsoby partnerského soužití. Studentka pracovala přímo s daty získanými při šetření, sestavila si soubory dle svého uvážení, z dotazníku vybrala vhodné otázky, ty analyzovala a na základě analýzy formulovala závěry. Tato stěžejní část je náplní 7. kapitoly práce.

V závěru studentka shrnuje nejdůležitější zjištění, především pak názory dospívajících na nesezdaná soužití a na výchovu dětí v nich, zvláště upozorňuje na případy, kdy se tyto názory rozcházejí s názory rodičovské generace.

V práci se Ivana Račáková nedopouští chyb. Vtipně používá jak grafické zobrazení, tak tabulkové výstupy, všude uvádí rozsah souborů, kde to je potřebné hladinu významnosti. Popis odpovídá datům a interpretace je správná. Uvítala bych ale podrobnější popis věkové skladby souboru adolescentů.

K předložené práci mám jen několik připomínek. První se týká sestavení textu, neboť práce nemá obvyklou strukturu. Po úvodu nenásledují standardní kapitoly, kterými jsou prameny dat, literatura, metody práce. Tyto informace v práci sice jsou, ale jsou řazeny jakoby průběžně, když je to kvůli větší srozumitelnosti textu zapotřebí; tím se ale stalo, že někdy nejsou zcela úplně a že cíl výzkumu a výzkumné otázky jsou zařazeny jako kapitola 6 až na místě, kde autorka začíná s analýzou dat ze zmiňovaného výběrového šetření. A chybí sdělení, jakým programem data zpracovávala.

Druhá výtku se týká stylistiky. V práci jsou někdy místa, která jsou obtížně srozumitelná či pravděpodobně ze snahy o stručnost vznikly podivné formulace (např. na straně 17 v části věnované manželství), neobratná je i na str. 13 formulace „... díky vysoké váženosti

samotného manželství...“ či na str. 14 „... již nedostačujících propopulačních opatření...“ . A značně neobratně formulované jsou také části kapitoly 2., především úvod ke sňatečnosti a rozvodovosti, Obávám se, že osoba, která neví, o čem autorka píše, tomu buď neporozumí nebo ne dobře. Např. by mne zajímalo, co je míněno větou: S pádem komunistického režimu se z původně vysokých hodnot přiblížila intenzita sňatečnosti k nízkým hodnotám, kterých dosahovala v době před druhou světovou válkou (str. 10) – co jsou vysoké a co nízké hodnoty? V 60. letech 20. století byl sice nízký průměrný věk při prvním sňatku, ale do manželství zároveň vstupoval vysoký podíl populace. V současnosti je tomu naopak.

Po technické stránce je práce velmi pěkně zpracovaná, grafy jsou názorné, tabulky mají všechny náležitosti.

Přes uvedené připomínky považuji práci za zdařilou. Autorka odvedla značný objem práce při sestavování a pak hlavně při následném zpracování souboru, který nejen vhodně roztrídila a analyzovala, ale také správně komentovala. Prokázala, že se ve zvolené problematice orientuje.

Podle mého názoru splňuje předložená práce Ivana Račákové „Nesezdané soužití v Česku očima adolescentů a jejich rodičů“ nároky kladené na bakalářské práce v oboru demografie a doporučuji ji k obhajobě.

V Praze dne 24.5.2021

Doc. RNDr. Ludmila Fialová, CSc.